

Голас РАДЗІМЫ

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАІЧЫНІКАМІ

№ 60 (644)

Ліпень 1962 г.

Год выдання 8-ы.

Электраперадачы перасякаюць граніцы

25 ліпеня ў Маскве паміж урадамі Народнай Рэспублікі Балгарыі, Венгерскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Румынскай Народнай Рэспублікі, Польскай Народнай Рэспублікі, Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі было заключана пагадненне аб ар-

ганізацыі цэнтральнага дыспетчарскага ўпраўлення аб'яднаных энергасістэм гэтых краін. Цэнтральнае дыспетчарскае ўпраўленне будзе знаходзіцца ў Празе. Яно ствараецца для каардынацыі аператыўнай дзейнасці дзяржаўных дыспетчарскіх упраўленняў краін — удзельніц пагад-

У цяперашні час энергасістэмы пяці краін — удзельніц пагаднення ўжо злучаны і працуюць сумесна. На працягу 1963—1964 гадоў энергасістэмы астатніх дзюх краін — удзельніц пагаднення (Румыніі і Балгарыі) будуць далучаны да аб'яднаных энергасістэм.

Падарункі удзельнікам фестывалю

Сусветная слава ў вырабаў шклозавода «Нёман». Яны атрымалі на міжнародных выстаўках шматлікія прызы і медалі. Нядаўна мастацкія вырабы са шкла і крышталю адпраўлены на савецкую выстаўку ў Гану. Маладыя рабочыя шклозавода «Нёман» вырашылі ў нерабочы час вырабіць некалькі соцен сувенираў у падарунак удзельнікам Сусветнага фестывалю моладзі ў Хельсінкі. Нядаўна ў адрас фестывалю адгружаны першыя партыі вырабаў. У іх лічба — многа ваз з накладнога шкла для кветак, ваз з партрэку — першых касманаўтаў Юрыя Гагарына і Германа Цітова, дэкаратыўныя вазы з малюнкам касмічнага карабля «Усход» і іншыя.

П. МІСЬКО.

ПАЎАЎТАМАТЫ ДЛЯ КУБЫ

ВІЦЕБСК. Калектыў станкабудаўнічага завода імя Кірава адправіў у Кубу новы бясцэнтрава-шліфавальны паўаўтамат мадэлі «3184 ТН». Агрэгат прызначан для апрацоўкі круглых напільнікаў. Цяпер на прадпрыемстве для гэтай краіны рыхтуецца яшчэ 5 паўаўтаматаў, прызначаных для шліфоўкі плоскасцей напільнікаў. На іх можна апрацоўваць вырабы даўжынёй 150—400 міліметраў. У гэтым годзе кіраўцы паставілі кубінскім сябрам многа ўніверсальных плоска-шліфавальных і бясцэнтрава-шліфавальных станкоў.

Гомсельмашаўцы адпачываюць

Кожны год сотні рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў завода «Гомсельмаш» праводзяць свой водпуск у дамах адпачынку, санаторыях і курортах краіны. Толькі сёлета камбайнабудаўнікам выдадзена 336 пуцёвак у дамы адпачынку, 127 — на курорты і ў санато-

ры, 36 турысцкіх і альпінісцкіх пуцёвак. У санаторыях пабывалі слесары І. Заяц і П. Чмыхаў, рабочы ліцейнага цэха В. Кірыленка, у дамах адпачынку — фрэзероўшчык А. Даранцоў, токар А. Саўчанка, каліброўшчык І. Шушаеў і іншыя. Па турысцкай пуцёўцы падарожнічала па Закарпацці тэхнолаг

Т. Пархамовіч, у Маскве пабываў слесар А. Кацура.

У першым паўгоддзі заўком прафсаюза завода «Гомсельмаш» выдаткаваў на арганізацыю адпачынку рабочых, інжынераў і служачых звыш 25 тысяч рублёў.

В. СЯМЕНАУ.

Перадачы камбайнер саўгаса «Жэмыслаў» Іўеўскага раёна Іосіф Сасноўскі. Фота І. Радзішэўскага.

Праз многія гарады нашай рэспублікі ідуць паязды з дэлегацыямі краін Еўропы, Лацінскай Амерыкі, Афрыкі, якія накіроўваюцца ў Хельсінкі на Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў. Моладзь Беларусі цёпла сустракала і праводзіла ў далёкі шлях дарагіх гасцей. На здымку: сустрэча ўдзельнікаў Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Брэсце.

Без адрыву ад вытворчасці

НАРОЎЛЯ. Больш як 600 рабочых, калгаснікаў і служачых у апошнія гады, спалучаючы работу з вучобай, скончылі Нараўлянскую сярэднюю школу. Многія з іх без адрыву ад вытворчасці атрымалі таксама вышэйшую і сярэднюю спецыяльную адукацыю. Сярод іх механік кандытарскай фабрыкі «Чырвоны мазыранін» В. Гільяшаў, калгаснік сельгасарцелі «Зара» В. Брыга, народны судзя Н. Логвін. Працягвае вучобу ў Ленінградскім лесатэхні-

ным інстытуце сталяр райпрамбыткамбіната А. Мелех, у Маскоўскім будаўнічым інстытуце — рабочы будаўнічага ўчастка Г. Кажадуб і іншыя.

У Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі вучыцца даярка калгаса «Савецкая Беларусь» Галіна Прынеслік і аграном калгаса імя Фрунзе Віктар Лісоўскі, у Вышэйшай партыйнай школе — старшыня калгаса імя Фрунзе Сідар Трафімавіч Сукач.

НАВАСЕЛЛІ ШАХЦЁРАЎ

Усё больш расшырае свае межы малады беларускі горад Салігорск. Хуткімі тэмпамі будуюцца вытворчыя карпусы, культурна-бытавыя памяшканні. Збудаваны цэлыя жылыя кварталы. Шматкватэрныя дамы будуюцца па тыповых пра-

ектах з сілікатнай цэглы і буйнаблочных дэталей.

Цяпер у Салігорску каля 50 тысяч квадратных метраў жылля. Сёлета наваселлі справілі 256 сем'яў будаўнікоў і шахцёраў.

П. БАРОДКА.

Шукальнікі слоў

Першая сумесная экспедыцыя Інстытута славяназнаўства Акадэміі навук СССР і Інстытута мовазнаўства Акадэміі навук рэспублікі выехала ў Мазыры. Яе ўзначальвае кандыдат філалагічных навук праўнук Л. М. Талстога — Н. І. Талстой.

У пасляваенныя гады ўвагу савецкіх славістаў стала прыцягваць гістарычнае мінулае беларускага Палесся. Вучоныя цікавіцца лексічным багаццям гэтага краю, дзе, як яны мяркуюць, павінны быць выяўлены моўныя «скарбы».

Маскоўскі і мінскі Інстытуты намецлі агульны комплекс работ па вывучэнню палескай лексікі. Акрамя Мазыра экспедыцыя пабывае ў Мінску, Тураве, Брэсце. Яна вызначыць апорныя пункты для збірання матэрыялу, падрыхтуе некаторыя даныя для складання метадычных дапаможнікаў.

Сектар дыялекталогіі Інстытута мовазнаўства складзе поўны слоўнік палескіх гаворак і падрыхтуе рад асобных мануграфій.

Асфальтавы завод

За некалькі кіламетраў ад горада Полацка збудзена ў эксплуатацыю першая чарга асфальтабетоннага завода. Падрыхтоўваецца да пуску другая чарга прадпрыемства. Цяпер тут заканчваецца мантаж тэхналагічнага абсталявання, пачаліся выпрабаванні асфальтамяшальнай устаноўкі.

Саракатонны аўтасамазвал «БелАЗ-548»

Зборка новага звышцяжкага аўтамабіля-самазвала грузпадымальнасцю 40 тон пачалася на Беларускай аўтазаводзе.

«БелАЗ-548» — так называецца гэта машына. Яна створана канструктарамі прадпрыемства на базе 27-тоннага аўтасамазвала і мае да 80 працэнтаў уніфікаваных з ім вузлоў і дэталей. На ёй устанавіваецца рухавік магутнасцю 375 конскіх сіл.

У Маскве працягвае сваю работу VIII Міжнародны працірававы кангрэс. У абмеркаванні важнейшых праблем аналогіі прымаюць удзел танія віднейшыя вучоныя як Т. Касперсан (Швецыя), К. Р. Портэр (ЗША), Дж. Клемесен (Данія), Р. Дол (Вялікабрытанія), Р. Цанеў (Балгарыя), Ю. М. Васільеў (СССР), Дж. Белізарыю (Аўстралія) і інш. На здымку: у зале пасяджэння кангрэса.

Калектыў прадпрыемства ўзяў абавязацельства доследны ўзор аўтамабіля-самазвала «БелАЗ-548» вырабіць да 45-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

ЖНІВО ПАЧАЛОСЯ

Таварысты польска-савецкай дружбы Любліна і Брэста абмяняліся турысцкімі групамі. Польскія сябры пабывалі ў Беларускай пушчы, музеі абароны Брэсцкай крэпасці, пазнаёміліся з горадам. Турысты з Брэста наведвалі Люблін, Пулавы, Казімеж і іншыя мясціны. На здымку: група турыстаў з Брэста ў Казімежы.

Неба па-асенняму надоўга зацягвалася хмарами і то ўдзень, то ўначы абрушвала патокаі дажджу. З трывогай паглядалі людзі на даспяваючую ніву. Па часу пара б пачынаць жніво, а дажджы ўсё ішлі і ішлі. Зямля пераўвільготнілася. Здавалася, і лета не хопіць, каб высушыць яе. Але не, два пагодлівыя дні, і на пясчаных прасёлках машыны ўжо ўзняюць шэрыя шлейфы пылу...

У калгасе «Чырвоны сцяг» людзі і ўся ўборачная тэхніка былі, што называецца, у поўнай баявой гатоўнасці. Чакалі толькі сонечнага надвор'я. Вечарам вецер разганяў хмары, а раніцай старшыня праўлення Сямён Ільч Савянок ужо аб'язджаў жытнія палі. Ён

вярнуўся на цэнтральную сядзібу і коротка сказаў механізатарам:

— Ну, рэбяты, ні пуха ні пярэ! Пачынайце з другой брыгады, на ўчастку пад лесам.

Напярэдадні ўборкі калгас купіў дзве навясныя трактарныя жніяркі. З'явілася магчымасць весці касавіцу азімых раздзелным спосабам, не чакаючы поўнага паспявання збожжы. Новыя машыны ўручылі вопытным механізатарам Івану Гаўрыку і Фёдару Паўлюшчанку, а каб тэхніка працавала ў дзве змены, да іх прызначылі зменшчыкамі Міхаіла Пазняка і Івана Стасько. Набыты тры падборшчыкі. Іх перадалі лепшым камбайнерам Васілю Сідарэнку, Міхаілу Самойленку і Васілю Грыню. Для адвозкі збожжя з поля на склад выдзелены надзейныя аўтамашыны з добрымі кузавамі. Адным словам, усё загадзя было прадугледжана, разлічана і падрыхтавана. Адрозжы вырашылі, што ўсе агрэгаты на ўборцы будуць працаваць групавым метадам. Гэта аблягае тэхнічнае абслугоўванне, дазваляе больш рацыянальна выкарыстоўваць машыны на адвозцы збожжя і стварае найлепшыя ўмовы для спаборніцтва механізатараў.

Жніво пачалі выбарачным парадкам. За няпоўны дзень двума агрэгатамі скасілі ў валкі 30 гек-

тараў. Абедзве жніяркі працуюць на адным участку. Але абязлікі тут няма, таму што кожны трактарыст мае асобныя зоны, і працоўка іх улічваецца асобна.

На другі дзень работа пайшла спарней. У поўдзень да механізатараў прыехалі старшыня калгаса і сакратар райкома партыі Святагор. Паглядзелі якасць жніва. Вышыня зрэзу — 15—18 сантыметраў. Валкі роўныя, вісяць на старні і добра праветрываюцца.

Вечарам, калі механізатары сабраліся ў праўленне калгаса, Фёдар Паўлюшчанка і Міхаіл Пазняк далажылі старшыні, што касавіца азімых у другой брыгадзе закончана. За дзень кожнай жніяркай звалена ў валкі па 25 гектараў жыта. Іх работай праўленне засталася задаволена.

Калгасным механізатарам сёлета трэба будзе ўбраць звыш 1.700 гектараў збожжавых і зернебабовых культур, у тым ліку 900 гектараў азімых.

За першыя тры дні калгасныя механізатары скасілі ў валкі амаль 150 гектараў азімых. Пачаліся падборка і абмалот.

І. ХАЗЯЕВ.

Лоеўскі раён.

У СТАРОЙ панскай Польшчы, Польшчы Пільсудскага і пільсудчыкаў, я пражыў дваццаць гадоў. Ведаў яе прамысловасць і сельскую гаспадарку. Прамысловасць, эканоміка і тэхніка краіны былі на нізкім узроўні. Асабліва ў параўнанні з Індустрыяй і высокаразвітай тэхнікай яе суседзяў з усходу і захаду.

Тагачасная Польшча не магла экспартваць індустрыяльныя і тэхнічныя тавары. Яна не мела ні аўтазавада, ні трактарнага, ні нават мотавеласіпеднага. Усе гэтыя машыны і многа іншых яна ўвозіла з-за межэй краіны.

Большая частка тэкстыльнай прамысловасці знаходзілася ў руках

замежнага капіталу. Дзякуючы гэтаму ён дыктаваў цэны на ўсю тэкстыльную прадукцыю, нават на ўнутраным рынку Польшчы. Цэны гэтыя былі такія высокія, што для працоўнага люду яны былі амаль зусім недаступныя.

Вось, напрыклад, каб набыць больш-менш прыстойны касцюм, селяніну трэба было прадаць каля трыццаці пудоў збожжя. Таму сялянскае насельніцтва насіла самаробную вопратку і бялізну з воўны і лёну.

Калі ж неабходнасць прымушала купіць штось з мануфактуры, дык куплялі самую нізкую па якасці. Такім, напрыклад, былі славутыя беластоцкія сукны і танны абуток некаторых польскіх фірмаў. Народ дайшоў да дапатоннай світкі, да эрэбных кашул і штаноў, да ліпавых лапцей.

Якасць тэкстыльных вырабы куплялі толькі багатыя людзі: фабрыканты, абшарнікі, чыноўнікі, вайскоўцы, паліцэйскія, гандляры, але попыт далёка не пакрываў вытворчасці. Тавары залезваліся на складах, у магазінах.

Асабліва галеча працоўных мас з кожным годам пашыралася і ўзрасталая на так званыя «Крэсах Усходніх», дзе вельмі слаба была развітая прамысловасць і мала перавышала па якасці саматужніцтва.

У мястэчках і гарадах усе магазіны былі бітком набіты мануфактурай і іншымі фабрычнымі таварамі, а пакутнікі адсутнічалі.

На дарогах у правінцы было вялікім здарэннем, калі хто ўбачыць старэнькі «фордзік» або «фіят». Грузавых машын на гэтых дарогах зусім не было.

Сам пан стараства нашага Глыбоцкага павету і той не меў якой-небудзь прыстойнай легкавушкі. На службе і без службы ездзіў на параконях, якія былі запражаны ў каляску.

На мужыцкіх вузенькіх палосках і на мізэрных хутарках савалі аднаконныя плужкі і бароны. На панскіх абшарах таксама тэхніка не сягала вышэй параконнага плуга, параконнай бараны, параконнай жніяркі і аднаконных грабель для зграбання сена і канюшыны. Калі дадаць да гэтага параконныя або трохконныя малатарні, аднаконныя саламарэзкі, ручныя веялікі, трыеры і мялікі, дык на гэтым кантаўся пералік сельскагаспадарчай тэхнікі ўбылой панскай Польшчы.

За дваццаць год майго пражывання на «Крэсах Усходніх» я толькі адзін раз бачыў трактар на абшарніцкім полі. Гэты тэхнічны цуд працаваў на абшарах маёнтка Яна Пільсудскага, роднага брата дыктатара тагачаснай Польшчы Юзэфа Пільсудскага.

Прамысловасць у панскай Польшчы была бедная, і бедна жыў працоўны народ. Многа эшалонаў дабротнага вугалю, пшаніцы, бекону, лёну і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў прыходзілася вывозіць з краіны за яе межы за такую-сякую тэхніку і машыны.

У часе другой сусвет-

га лагера, сама вывозіць свае тавары ў іншыя краіны, у тым ліку і ў капіталістычныя. Яна сёння падтрымлівае гандлёвыя сувязі з 37 краінамі.

Поруч з традыцыйнымі экспартнымі таварамі, такімі, як вугаль, харчовыя і сельскагаспадарчыя прадукты, зараз у польскі экспарт уваходзіць прадукцыя папяровых, цукровых, дрожджавых і цэментавых заводаў.

Трэба адзначыць, што, як паведамляюць афіцыйныя польскія даведнікі, у таваразвароце польскага замежнага гандлю СССР займае першае месца.

Такі рэзкі ўздым ад галечы да грамадскага

агульнага дабрабыту. Такія кантрасты за параўнаўча кароткі адрэзак часу ва ўсіх галінах жыцця маглі ўзнікнуць толькі ў краіне, дзе будуюцца сацыялізм, у краіне, дзе народ навечна вызваліўся ад панскага панавання, скінуў з плеч ярмо драпежнай эксплуатацыі чалавека чалавекам і пачаў гаспадарыць сам і для сябе.

Міхась МАШАРА

.....

КАНТРАСТЫ

най вайны фашысты пакрылі Польшчу руінамі. Ляжала ўшчэнт зруйнаваная Варшава. Было разбурана многа гарадоў, мястэчак і сёл. Былі разграблены і знішчаны прамысловыя і культурныя цэнтры. Вайна ўнесла каля шасці мільянаў чалавек.

Але народ, які пасля вайны ўзяў дзяржаўную ўладу ў свае рукі, пераадольваючы цяжкасці, дружна і старанна ўзяўся за аднаўленне сваёй краіны. Дзякуючы бескарыслівай дапамозе савецкага народа, польскі народ аднавіў разбураныя гарады, пабудоваў новыя фабрыкі і заводы, паспяхова будзе сацыялізм.

Аб гэтым яскрава сведчыць выстаўка экспартных польскіх тавараў, якая адкрыта цяпер у Мінску.

Чаго тут толькі няма! Есць усё, пачынаючы ад аўтакранаў, трактараў і вялікай колькасці розных сучасных, вельмі складаных, гаспадарчых машын, да хатняга абсталявання і бытавых машын. Тут можна ўбачыць высока якасныя тэлевізары, разнастайныя радыёпрыёмнікі, матэматычныя розныя марак і розную электратэхнічную апаратуру.

Сённяшняя працоўная Польшча жые багата і прыгожа.

Калі б хацела ўсё гэта мець былая панская Польшча, прышлося б амаль усё ўвозіць з чужых краін.

Сённяшняя Польшча — адна з краін магутнага сацыялістычна-

Калгасная каса ўзаемадапамогі

Раней, калі яшчэ сяляне жылі аднаасобна, бывала так: здарыцца якая ў чалавека бяда — хата згарыць, палоску жыта град паб'е ці скаціна прападзе, то хоць ты торбу на плечы чаплай ды ў старцы ідзі. Як хочаш, так і выкручвайся — у даўгі залазь, у парабкі наймайся.

Зусім іншая справа цяпер, пры Савецкай уладзе ды калектыўным ладзе, калі чалавек чалавеку — друг і таварыш. Кожны за ўсіх, усе за аднаго — вось закон жыцця савецкіх людзей. І гэта бачна на кожным кроку ў нашым калгасе «Бярэзіна» Бярэзінскага раёна.

Калгас «Бярэзіна» — вялікая, шматгалінная гаспадарка. Тут ёсць 18 трактараў, 20 аўтамашын, свая электрастанцыя і шмат рознай іншай тэхнікі. У мінулым годзе даход арцелі перавысіў 350 тысяч рублёў. На кожны працадзень выдадзена многа хлеба, бульбы, грошай.

Вось ужо некалькі гадоў у калгасе працуе каса ўзаемадапамогі. Парашэнню агульнага сходу штогод у фонд касы паступае 2 працэнты ад агульнага даходу гаспадаркі. Кіруе касай праўленне з адзіначкай чалавек. Усе пытанні вырашаюцца калектыўна.

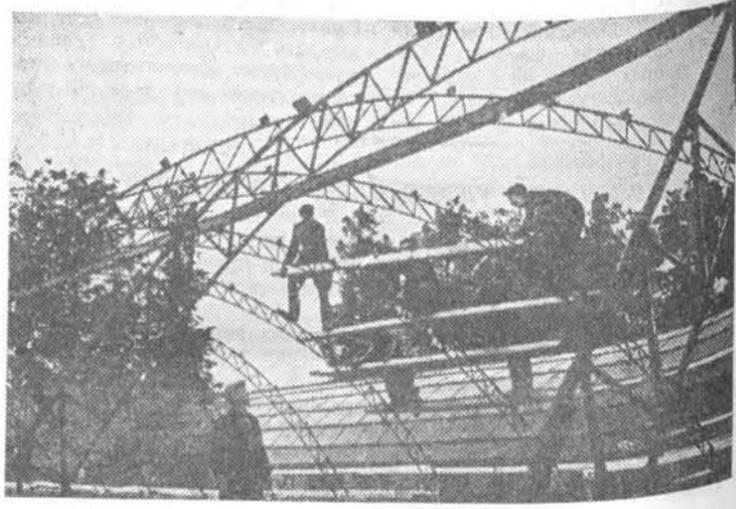
Прыходна — расходны каштарыс на 1962 год зацверджаны ў суме 13120 рублёў. Сёлета заплававана на аплату пуцёвак у санаторыі і дамы адпачынку затраціць 1245 рублёў. 150 рублёў будзе выдадзена ў якасці дапамогі парадзіхам — прыдане нова-народжаным. На лячэнне састарэлым і інвалідам (гэта значыць на паездку да ўрачоў, на пакупку лякарства і іншае) прадугледжваецца выдаць 735 рублёў, на будаўніцтва ўласных хат — 3497 рублёў. У асноўным — гэта беззваротныя пазыкі.

Аказваецца дапамога

людзям пры няшчасных выпадках — падзяжу жытнёў, пажарах, працяглай хваробе. Летась, напрыклад, толькі на пакупку кароў выдадзена 640 рублёў беззваротнай пазыкі. Дваццаць калгаснікаў атрымалі бясплатныя пуцёўкі на курорты краіны. Паправілі сваё здароўе ў санаторыях дзярка Ліда Урбановіч, трактарыст Іван Лазоўскі, калгаснік Іван Кніга і іншыя. Дапамога на будаўніцтва дамоў аказана членам арцелі Наталлі Маковіч, пастуху Уладзіміру Санько.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

Вёска Брадзец Бярэзінскага раёна.

Будаўніцтва новых цяпліц у саўгасе «Стара-Барысаў».

Фестывальныя паязды

Здаецца, зусім нядаўна праз Беларусь ішлі поўныя весяло-сці фестывальныя паязды на Маскоўскі сусветны фестываль моладзі і студэнтаў, а ўжо зноў мы чакаем дарагіх гасцей. На гэты раз яны праедуць квітнеючай Савецкай Беларуссю, накіроўваючыся на VIII Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у сталіцу Фінляндыі Хельсінкі. Ужо некалькі месяцаў ішла падрыхтоўка да сустрэчы жаданых гасцей. Рыхтаваліся беларускія чыгуначнікі, бо вясельны, маладзёжныя паязды пойдучы па нашых магістралях. Рыхтаваліся камсамольскія арганізацыі рэспублікі. На іх ускладзена сустрэча эшалонаў з удзельнікамі Сусветнага фестывалю. Хто праедзе праз Беларусь? Вельмі многа дэлегацый з Чылі, Вялікабрытаніі, ФРГ, Аўстрыі, Алжыра, Гвінеі, Бельгіі, Галандыі, Люксембурга, Італіі, Швейцарыі, Бразіліі, Уругвая, Грэцыі, Ізраіля, Ірана і іншых краін як далёкіх, так і блізкіх. Цэлы інтэрнацыянал гасцей.

Мы пабывалі ва ўпраўленні Беларускай чыгункі і тут нам расказалі, што ўсяго чакаецца 11 фестывальных паяздоў з такіх пагранічных станцый, як Брэст, Кузніца, Гон, Уніны. Рух паяздоў пачнецца 26 ліпеня і працягнецца два дні. Для абслугоўвання замежных гасцей Маскоўская чыгунка падрыхтавала спецыяльныя вагоны.

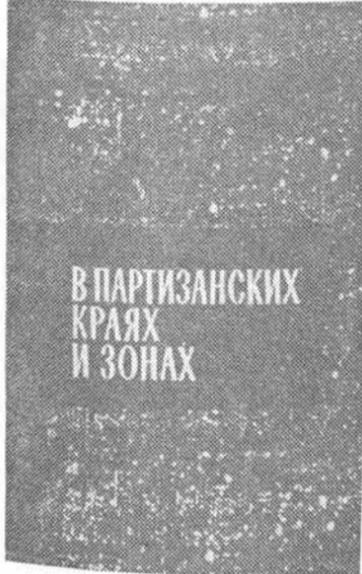
вышлюць камфартабельныя саставы з усімі выгодамі. Гэтыя саставы павядуць беларускія машыністы. Прыгранічныя вакзалы, а таксама вакзалы на шляху праходжання фестывальных паяздоў упрыгожваюцца прывітальнымі транспарантамі, плакатамі, зелянінай. Паязды з гасцямі пройдуць міма Мінска, Гродна, тая, што ідуць з Украіны — міма Гомеля, Магілёва, Віцебска. Ва ўсіх у іх адзін курс — на Выбарг, а там на Хельсінкі.

У Камітэце маладзёжных арганізацый БССР нам паведамілі, што ў буйных гарадах Беларусі — Мінску, Віцебску і іншых адбудуцца мітынгі сустрэч і провадаў гасцей, іх будучы чакань прадстаўнікі моладзі і на невялікіх стаянках. Камсамольцы рыхтуюць сваім замежным сябрам падарункі-сувеніры.

Беларуская дэлегацыя на VIII Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў ужо адправілася ў дарогу. Сярод беларускай дэлегацыі ёсць група лепшых спартсменаў рэспублікі, якая будзе адстаіваць наш гонар на Міжнародных спаборніцтвах і сустрэчах.

...Фестывальныя паязды. Гасцінна і гарача рыхтуем мы да сустрэчы гасцей новага фестывалю.

АРЫГІНАЛЬНАЕ НАВУКОВАЕ ДАСЛЕДАВАННЕ

дакументаў, матэрыялаў, сабраных у час экспедыцый Інстытута этнаграфіі і фальклору АН БССР і апублікаваных літаратурных крыніц. У выніку аўтару ўдалося аднавіць яркі малюнак жыцця і быту калгаснага сялянства, характэрны для большасці партызанскіх краёў і зон на часова акупіраванай тэрыторыі ССРСР.

Разам з тым ужо ў прадмове падкрэсліваецца, што ў кнізе «ўдзяляецца вельмі значнае месца Беларусі. Гэта часткова тлумачыцца тым, што на былых партызанскіх краях і зонах гэтай рэспублікі аўтарам сабраны вялікі матэрыял шляхам экспедыцый. Ды і сам той факт, што партызаны Беларусі складалі звыш трэці ўсёй мільённай арміі народных месціцаў, якія змагаліся ў тыле ворага на тэрыторыі ССРСР, дае, як нам здаецца, права даследчыку ўдзяляць адпаведную ўвагу прохгадоваму перыяду жыцця насельніцтва гэтай рэспублікі ў тыле нямецка-фашысцкіх акупантаў».

У сваёй новай кнізе аўтар на канкрэтных прыкладах паказвае, што з першых дзён уступлення гітлераўцаў на савецкую зямлю і аж да іх выпнання на барацьбу супраць каварнага і злоснага

Кніга аб жыцці і быце савецкіх людзей у тыле нямецка-фашысцкіх захопнікаў

ворага ўзяўся ўвесь савецкі народ. Барацьба ішла не толькі на фронце, але і ў тыле. Паўсюдна ствараліся партызанскія групы і атрады, антыфашысцкія, падпольныя і партыйныя арганізацыі. Так, напрыклад, на тэрыторыі Беларусі, дзе ў руках партызан налічвалася звыш 370 тысяч чалавек, дзейнічала і 108 партызанскіх атрадаў.

Партызанская барацьба ў тыле ворага вялася ў выключна шырокіх маштабах. Ствараліся вельзэрныя партызанскія кралі, на тэрыторыі якіх усе населеныя пункты ачышчаліся ад акупантаў. Гаспадарамі такіх краёў з'яўляліся партызаны. Насельніцтва партызанскіх краёў жыло па савецкіх законах. Акрамя таго існавалі шматлікія і вялікія партызанскія зоны. Гэта былі тыя тэрыторыі, дзе народныя месціцы праводзілі пастаянны актыўны дзейні і аказвалі вялікі ўплыў на жыццё мясцовага насельніцтва.

Найбольш значнымі па сваіх тэрытарыяльных маштабах і працягласці існавання былі партызанскія кралі і зоны ў Беларусі, дзе яны ахоплівалі больш за 60 працэнтаў тэрыторыі.

Аўтар правільна падкрэслівае, што партызанскі рух на акупіраванай ворагам тэрыторыі вырас з самай гушчы народа. Ён абапіраўся на народ і падтрымліваўся народам. Арганізатарам і натхніцелем партызанскага руху з'яўлялася Камуністычная партыя. Непасрэднае кіраўніцтва партызанскім рухам і наардынацыю дзейнасці партызанскіх атрадаў з дзеяннямі Чырвонай Арміі ажыццяўляў Цэнтральны штаб партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання, а таксама штабы партызанскага руху саюзных рэспублік і абласцей, створаных пры ЦК саюзных рэспублік і абкомах партый.

Нападаючы на ССРСР, нямецка-фашысцкія захопнікі ставілі перад сабой мэту перш за ўсё знішчыць Савецкую ўладу і сацыялістычную сістэму гаспадаркі, ліквідаваць калгасны лад у вёсцы, заняволіць савецкіх людзей. Германскі міністр земляробства Дарэ цынічна заяўляў: «На ўсёй усходняй прасторы толькі немцы маюць права быць уладальнікамі буйных памесцяў. Краіна, населеная чужою расай, павінна стаць краінай рабоў, сельскагаспадарчых слуг і прамысловых работнікаў».

Аднак, нягледзячы на дэмагогію, падман і самы жорсткі тэрор з боку гітлераўцаў, савецкае сялянства і іншыя слаі насельніцтва мужна змагаліся за захаванне ў тыле ворага Савецкай улады, калгаснага ладу, сацыялістычных форм і традыцый у сваім грамадскім і вытворчым жыцці.

Савецкае сялянства на акупіраванай тэрыторыі імкнулася захаваць калгасы. Аўтар прыводзіць пераканаўчыя факты, якія сведчаць аб тым, што і пасля акупацыі ў многіх вёсках і сёлах, асабліва ў аддаленых ад фашысцкіх гарнізонаў месцах захоўваліся і працягвалі існаваць сельскагаспадарчыя арцелі.

Такая абстаноўка склалася ў прыватнасці на паўднёвым усходзе Беларусі. Так, напрыклад, калгаснікі сельгасарцелі «Чырвоная Змена» і «Дняпроўскі заліў» Лоеўскага раёна Гомельскай вобласці, якія апынуліся ў тыле нямецка-фашысцкіх войск якраз у час уборкі ўраджак, не толькі працягвалі калектыўна ўборачныя работы, але падзялілі хлеб на прападнях, хавалі яго, забяспечвалі прадуктамі партызанскія атрады.

У тых месцах, дзе актыўна развіваўся партызанскі рух, калгасны ўклад жыцця існаваў працягла час. У якасці аднаго з прыкладаў аўтар апісвае жыццё і быт калгаснай вёскі Лясковіцкага сельсавета Акцябрскага раёна Палескай вобласці і Загальскага сельсавета Любанскага раёна Мінскай вобласці. На тэрыторыі гэтых сельсаветаў пад аховай партызан на працягу больш як двух год фактычна не спынялася існаванне Савецкай улады, у калгасах, як правіла, працавалі даваенныя старшыні або іх намеснікі. Калгасы існавалі ў Расонскім, Клічаўскім, Суражскім і іншых раёнах Беларусі. Такі ж малюнак назіраўся ў раёнах Ленінградскай, Смаленскай, Арлоўскай абласцей.

На багатым фактычным матэрыяле і канкрэтных прыкладах аўтар кнігі пераканаўча абвяргае выдумкі многіх буржуазных фальсіфікатараў, якія гатовы выдаць гітлераўскую акупацыйную палітыку за нейкае шчасце для савецкіх калгаснікаў.

Аўтару гэтых радкоў гады Вялікай Айчыннай вайны даваліся правесці ў тыле ворага, змагаючыся са зброяй у руках супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў у руках беларускіх партызан, і ўважліва пераканаўча, што ніякай апоры і ніякай падтрымкі з боку савецкага народа гітлераўцы не маглі атрымаць. Усюды іх сустрэкалі нянавісцю і пагардай, куліяй і гранатай. Зямля гарэла пад нагамі акупантаў. Я поўнаасце салдарны з А. І. Залескім, які ў сваёй кнізе падкрэслівае, што савецкія людзі на акупіраванай тэрыторыі ў жорсткай барацьбе з захопнікамі адстаялі свае калгасы, саўгасы, захоўвалі іх уласнасць, змагаліся за свае сацыялістычныя традыцыі. Гэта барацьба мела розныя формы, пачынаючы ад зрыву фашысцкіх мерапрыемстваў у вёсцы і канчаючы масавым узброеным выступленнем супраць захопнікаў.

Вялікую цікавасць мае раздзел кнігі, прысвечаны грамадскаму і хатняму быту насельніцтва тэрыторыі партызанскіх краёў і зон. У час вайны і фашысцкай акупацыі многія вёскі былі спалены. Далёка не ўсе сяляне маглі жыць у сваіх дамах, не хапала вопраткі, абутку, прадметаў хатняга ўжытку, прадуктаў харчавання, солі, ішлі няспыннымі баі з акупантамі, праводзіліся экспедыцыі, грабяжы і разбоі гітлераўцаў. Усе гэтыя і многія іншыя фактары наклалі свой адбітак на ўклад жыцця, быт і традыцыі савецкіх людзей у тыле ворага.

У кнізе даецца характарыстыка розных жыллёвых умоў, забеспячэння насельніцтва адзеннем і харчаваннем, удзелу насельніцтва ў грамадскім жыцці, цесна звязаным з баявой дзейнасцю партызан, паказваюцца асаблівасці сямейнага быту ва ўмовах партызанскіх краёў і зон, работа савецкіх школ у тыле ворага.

На аснове навуковага аналізу фактычнага матэрыяла аўтар прыходзіць да вываду, што нават у найбольш цяжка моманты свайго жыцця ў час вайны і гітлераўскай акупацыі савецкія людзі не трацілі пацучы таварыскасці, калектывізму, высокага патрыятызму і глыбокай адданасці сваёй Радзіме, Савецкай уладзе, Камуністычнай партыі. Цяжка матэрыяльныя нястачы, гора і нягоды не выклікалі ў сялянства і іншых слаёў насельніцтва ўнутранай замкнёнасці, не падарвалі яго грамадскіх настрояў, не зрабілі індывідуалісцкай яго псіхалогія.

Чытаючы кнігу А. І. Залескага, яшчэ раз пераканваешся, што барацьба савецкіх людзей супраць гітлераўскага акупацыйнага рэжыму вялася ва ўсіх сферах грамадскага і вытворчага жыцця.

Кніга ўяўляе сабой арыгінальнае навуковае даследаванне. Яна мае вельмі значнае і адабрэнным сустрэтам нашай грамадскасці.

В. ГОРЦАУ,
навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі АН БССР, былы камісар партызанскага атрада «Грозны», які дзейнічаў на тэрыторыі Беларусі.

Яго пропуск у заўтрашні

дзень

«Дарагі Іван Гаўрылавіч! Шло вам сардэчнае прывітанне з Аргенціны і вялікае дзякуй за газету «Известия», якую я атрымаў. Вішнюю вас з прэміяй за ўдасканаленне станка. Не так даўно чытаў у газеце «Голас Радзімы» пра ваш горад і вашу сям'ю. Цяпер вас ведаюць ва ўсім свеце.

Да пачатання. Моцна паціскаю ваши працоўныя рукі. Ваш сябра Кузьма».

Дзесяткі такіх пісьмаў прыходзіць з далёкай Аргенціны і Парагвая па адрасу: горад Пінск, вуліца Кірава, дом № 1, кватэра 3, Кабрынец Івану Гаўрылавічу. Пішучы сябры, знаёмыя, тыя, з кім разам пражыў Іван Гаўрылавіч 20 доўгіх гадоў у заморскіх краях. Як правіла, пісьмы з-за акіяна чытаюцца ўсёй сям'ёй, і амаль заўсёды ў такіх мінуты нека сама па сабе заходзіць размова аб жыцці на чужыне.

Родныя месцы Іван Гаўрылавіч пакінуў 25 гадоў назад, пры панскай Польшчы. Не мог ён тады ў Пінску знайсці пастаянную работу, пракарміць сям'ю. У пошуках шчасця трапіў ён у далёкія заморскія краіны. Жыў спачатку ў Парагваі, затым у Аргенціне. Многа часу правёў у пошуках работы. А калі і была работа, то яна не прыносіла радасці, таму што ў капіталістычнай краіне ніхто не ведае, што абяцае яму заўтрашні дзень.

Красавік 1958 года... Радасны, сонечны гэты веснавы месяц застаўся асабліва памятным для Івана Гаўрылавіча. Ён зноў ступіў на родную зямлю, стаў грамадзянінам вялікай Краіны Саветаў.

Адразу пасля вяртання на Радзіму Івану Гаўрылавічу прадаставілі ў цэнтры горада добраўпарадкаваную кватэру. І работу не прышлося шукаць, як там, на чужыне. Яму прапанавалі працаваць сталяром у леса-мэблевым цэху гарпрамкамбіната.

Таварыскі і просты, Іван Гаўрылавіч адразу прышоўся па душы ўсім рабочым цэха. Не разумее чаго-небудзь — тут жа звернецца за дапамогай да таварыша. І сам ніколі не адмаўляў у патрэбнай парадзе, перадаваў свае веды, свой вопыт іншым.

Стаяў у цэху шліфавальны станок. Але пастаяннага станочніка не было. Звярнуўся нека Кабрынец да майстра Мікалая Аніска і гаворыць:

— Замацуйце за мной гэты станок, і я ўсе шліфавальныя работы буду выконваць адзін.

Усе дэталі, што выходзілі з рук Гаўрылавіча, як любоўна называлі Кабрынец таварышы на рабоце, былі дабротныя, прыгожыя. Але адзін чалавек не забяспечваў патрэбнасці цэха ў шліфавальных дэталях. Таму ў памочнікі да Івана Гаўрылавіча паставілі Васіля Сінкевіча з такім разлікам, каб шліфавальны станок працаваў у дзве змены.

Усяго толькі тыдзень пахадзіў вучнем Васіль Сінкевіч. За гэты кароткі час Кабрынец навучыў яго працаваць на станку. Дрэнна было толькі тое, што Васілю трэба было працаваць у другую змену, а ён вучыўся ў вячэрняй школе.

Задумаўся Іван Гаўрылавіч — трэба дапамагчы напарніку, і тут прыйшла думка: а што, калі замест адной перасоўнай карэткі на шліфавальным станку паставіць дзве? Само па сабе рашэнне простае, але ўкараненне яго ў вытворчасць дазволіла адначасова двум працаваць на адным і тым жа станку ў адну змену.

Эканамічны эфект ад гэтага ўдасканалення склаў у год 600 рублёў. А неўзабаве пасля гэтага Кабрынец прапанаваў прамываць шліфавальную шкурку, што ў паўтара раза павялічыла яе ўжыванне. Цяпер Іван Гаўрылавіч працуе над дзюма новымі рацыяналізатарскімі прапановамі.

Каб разлічыць усё як трэба пры ўдасканалванні таго ці іншага працэса вытворчасці, у Івана Гаўрылавіча адукацыя малавата. Там, за мяжой, не прышлося яму павучыцца, не было для гэтага ні сродкаў, ні часу. Хоць яму пад пяцьдзесят, але сеў ён зноў за вучнёўскую парту — вучыцца ў сям'ём класе вячэрняй школы. Потым думае завочна працягваць адукацыю ў тэхнікуме.

— Вось толькі на першым часе вучобы казусаў было многа. — усміхаецца Іван Гаўрылавіч, — не ведаў амаль рускага алфавіту. Так і пісаў рускія словы лацінскімі літарамі. Цяпер гэта ўжо ў мінулым.

...Хутка асвоіліся з новым жыццём і дзеці Івана Гаўрылавіча. Старэйшы сын Міхаіл ужо ў Пінску скончыў дзесяцігодку, на заводзе штучнага шкур аваладаў спецыяльнасцю прасяўшчыка, уступіў у камсамол. Цяпер ён тут паважаны, вядомы чалавек — член камітэта камсамола, перадавік вытворчасці.

Міхаіл рыхтуецца да паступлення ў інстытут замежных моваў.

Сястра Міхаіла Марыя выйшла замуж, працуе на малочным заводзе, рыхтуецца да паступлення ў тэхнікум. А Вялянцін вырашыў пайсці па слядах бацькі, працуе вучнем сталяра там жа ў гарпрамкамбінаце. Удзень працуе, потым трэніроўкі на футбольным полі, а вечарам ідзе ён разам з бацькам у школу рабочай моладзі. Вось так і атрымаўся, што цяпер у сям'і Кабрынца ўсе вучацца.

...І яшчэ адна мара была ў Івана Гаўрылавіча, самая вялікая, самая запаветная. Не ўяўляў ён сваё далейшае жыццё па-за ленінскай партыяй. Падыйшоў нека да сакратара партыйнай арганізацыі:

— Хачу ўступіць у партыю. Даўно думаю пра гэта, толькі рашучасці не хапала.

— Правільна вырашыў.

Камуністы цэха майстар Мікалай Якаўлевіч Юткін, сталляр Мікалай Васільевіч Пятровіч, старшы майстар Абрам Венямінавіч Гендлер далі яму свае рэкамендацыі.

Восьмага верасня 1961 года. Партыйны сход першым пытаннем абмяркоўваў заяву Івана Гаўрылавіча Кабрынца аб прыёме кандыдатам у члены КПСС. Адзін за адным паднімаюцца камуністы. У працяголу сходу паяўляюцца запісы:

— Ведак пра яго толькі добрае. Чулы, скромны, добры таварыш. Працуе сумленна. Усе работы яго паважваюць.

Камуністы гарпрамкамбіната аднадушна вырашылі: прыняць Івана Гаўрылавіча Кабрынца кандыдатам у члены Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

— Апраўдаю давер'е, — скажаў тады на сходзе стары рабочы.

...Не ў далёкіх заморскіх краях, не ў капіталістычным раі, а ў сябе на радзіме, у свабоднай краіне, якая ўз'яўнена ідзе да камунізму, знайшоў Іван Гаўрылавіч Кабрынец сваё сапраўднае шчасце, закіў паўнакроўным жыццём. І цяпер, калі заходзіць размова аб самым хвалоўчым, аб будучым камуністычным грамадстве, Іван Гаўрылавіч, просты савецкі чалавек, рабочы, з гонарам паказвае чырвоную кніжачку ўдарніка камуністычнай працы!

— Вось мой пропуск у заўтрашні дзень.

В. МАКАРЭВІЧ.

г. Пінск.

Песні над дзіхай Слуцку

Традыцыйнае свята працы хлебаробай Старобінскага раёна і рабочых Салігорскага калійнага камбіната адбылося ва ўрочышчы «Скакалі», што размешчана ў малынічай мясцовасці на беразе ракі Слуц.

Пасля афіцыйнай часткі сіламі калектыву мастацкай самадзейнасці быў дадзены вя-

лікі канцэрт. Перад прысутнымі выступілі зводны хор, ансамбль песні і танца шахцёрар Салігорска, калектывы мастацкай самадзейнасці Старобінскага раёна і Дома культуры, калгаснага імя Чкалава, «Запаветы Ільіча» і саўгаса «Свабода».

П. БАРОДКА.

Фельетон

У дзень чортава тузіна ў ліпені 1962 года ад Нараджэння Хрыстова і 187 года з дня незалежнасці Злучаных Штатаў Амерыкі прэзідэнт яе па прыкладу свайго папярэдніка аб'явіў тыдзень знявольных народаў. Ласкавым вокам зірнуў ён на «прадстаўнікоў» усходніх краін, якія апынуліся на амерыканскай зямлі пасля другой сусветнай вайны і заклікаў сваіх суйчыннікаў спагадаць ахвярам камунізма. Якія яны бедненькія. Іх прагналі з Польшчы і Венгрыі, Балгарыі і Румыніі, Чэхаславакіі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Украіны і Прыбалтыкі... Пазбавілі іх той волі, якую яны мелі ў гады гаспадарання гітлераўскіх акупантаў ва Усходняй Еўропе. Толькі тут, у «вольным свеце», босы аблабызалі іх і прыгрэлі...

Сярод ахвяр з розных краін ёсць дзесятак-другі і з Беларусі. Нагадаем некалькі імён.

Часта абівае парогі кангрэсменаў такая ахвяра камуністычнага гнёту, як Кастусь Мярляк. Гэты дзяцюк з шырокім, як засланка, тварам, меў у свой час волю рабіць усё, што ён хоча на Гродзеншчыне: грабіў сялян, адбіраў у іх вопратку, прадукты, гвалціў малалетніх дзяўчат. Ніхто не скоўваў у яго ў гэтым волі. Гітлераўскія акупанты, у якіх Мярляк служыў забеспячэнцам, былі ім

задаволены: ежу і адзежу ён па-стаўляў акупантам спраўна. Даносы таксама...

І вось цяпер Мярляк пазбаўлен усяго гэтага. Стаіць на вуліцы Нью-Йорка з плакацікам, на якім віднеецца надпіс: «Дайце нам волю!»

Цяжка ўздыхае па волі гітлераўскі обер-паліцай Францішак Кушаль. Санацыйны ўрад Польшчы трымаў у чорным целе бы-

ноўся былі царскі афіцэр да Дзянікіна, каб вярнуць сваю волю, не дапамагло. Прышлося ўцякаць за мяжу. У 1941 годзе гітлераўцы далі Астроўскаму волю: душы беларусаў, помсці ім за ўсе крыўды свае. Адчуў сябе вольным пан Астроўскі. Паехаў на Случчыну, маўнтак агледзеў. Але не давялося доўга панаваць. Зноў прышлося ўцякаць разам з гітлераўскімі

васілі моляцца за прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі, каб Бог умацніў яго сілы ў «змаганні за свабоду ва ўсім свеце». Як жа не пашкадаваць такіх служак...

У змаганні за свабоду ва ўсім свеце лепшых памагатых, як былых гітлераўскіх, імперыялісты не знойдуць. У іх ёсць вопыт здрады. Яны зубы з'елі на хлусні і паклёпах.

Цемрашалам рвуцца на волю. Ім бы вельмі хацелася зноў, але ўжо пад свіст атамных бомб гуляць па сёлах і гарадах нашай краіны. Што ж, пан прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі ў рамках сваіх штатаў можа даваць цемрашалам вычвараць, што яны хочуць. Можна ім нават даць волю рабіць тое, што яны рабілі на акупіраванай гітлераўцамі зямлі. Але на сапраўды вольнай савецкай зямлі цемрашалам волі не будзе!

Леанід ПРОКША.

ЦЕМРАШАЛАМ РВУЦЦА НА ВОЛЮ

лога царскага афіцэра. Гітлераўцы павесілі яму ранг. Кушаль стаў маёрам СД. Яму даверылі камандаваць паліцэйскім «войскам».

— Гуляй, маёр, па вёсках, паліцэйскія хаты разам з людзьмі. Усё табе вольна.

І гуляў Францішак Кушаль разам з гітлераўцамі. У Валожынскім павеце, напрыклад, вёскі Дубаўцы, Міханы, Лапіцы, Раманаўшчына, Паддубаўцы, Макрыцаўшчына і іншыя былі спалены разам з людзьмі. У Дорах людзей сагналі ў царкву і таксама спалілі.

Вельмі сумуе ў «вольным свеце» па страчанай волі былы случкі памешчык Радаслаў Астроўскі. У час Кастрычніцкай рэвалюцыі мужыкі пазбавілі яго маёнтка. Кі-

акупантамі за мяжу. Ды і там доўга потым Астроўскі хаваўся, каб не пасадзілі на лаву падсудных разам з гітлераўскімі злчынцамі. Прамінула. Зноў прыгрэлі, пашкадавалі. Крумкач крумкачу вока не выдзёбе...

А хто з тых, каму давялося перажыць ліхая гады акупацыі ў Мінску, не памятае айца Філафея Нарко. Гітлераўцы далі яму поўную волю маліцца за перамогу вялікай Германіі над савецкім народам. Яму ніхто не перашкаджаў заклікаць з амвона святой царквы моладзь ехаць у Германію і там працаваць ля станка замест гітлераўскіх салдат. Хай, маўляў, салдаты здабываюць Гітлеру сусветнае панаванне, а вы, чады мае, прывыкайце да ролі нявольнікаў. Цяпер філафеі ды

ПАСЫЛКА З МАСКВЫ

Усёй рэспубліцы вядома імя Ганны Сяргееўны Ракуць, свідаркі-тысячніцы з саўгаса «Слонімскі». Ужо ў гэтым годзе яна адкарміла 735 свіней, а ўзяго абавязалася здаць за год 1.500.

Ганна Сяргееўна — шматразовы ўдзельнік Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. Нядаўна адтуль прыйшла каштоўная пасылка — тэлекамбайн. Гэта прэмія выдана выставачным камітэтам знатнай свінарцы за яе самаадданую працу.

С. ПРАСНЯК.

350 дзяцей рабочых і служачых выхоўваюцца ў двух дзіцячых садах Мінскага завода аўтаматычных ліній. Для дзяцей пабудаваны пляцоўкі для розных гульняў. На заводскім аўтобусе дзеці раз у тыдзень выезджаюць за горад, гуляюць у лесе, загарваюць, купаюцца. На здымку: дзеці на макеце легендарнага крэйсера «Аўрора», які зрабілі ім у падарунак рабочыя завода.

Стагоддзе «Мужыцкай праўды»

Сёлета спаўняецца 100 год з дня выхаду ў свет першай газеты на беларускай мове — «Мужыцкая праўда», якую рэдагавалі выдатны сын беларускага народа, палымяны рэвалюцыянер Кастусь Каліноўскі, герой Парыжскай камуны Валерый Урублеўскі і іх сябры. Яна неслы ў масы беларускіх і літоўскіх сялян ідэі рэвалюцыйнага дэмакратызму, клікала да барацьбы супраць царызму і памешчыкаў.

Першы нумар газеты, як вынікае з афіцыйных данасенняў таго часу, выйшла 22 ліпеня 1862 года сяляне адной з вёсак былой Гродзенскай губерні. Усяго выйшла 7 нумараў, апошні з іх — праз год. летам, калі ў Беларусі, у Літве і Польшчы пачалося ўзброенае масавае паўстанне супраць царскіх улад. «Мужыцкая праўда» выкрывала ілжывасць палітыкі царскага ўрада, яе грабежніцкую сутнасць, заклікала сялян да аб'яднання.

Экземпляры «Мужыцкай праўды» шырока распаўсюджваліся па заходніх абласцях Расіі — ад Нёмана і Буга да Дэвіны і Дняпра, усюды ўзняючы сялян на барацьбу. Паводле сведчання сучаснікаў, Кастусь Каліноўскі і яго сябры самі развозілі газету па вёсках, прыцягваючы да гэтага і сялян.

За распаўсюджанне «Мужыцкай праўды» быў прыгаворан да расстрэлу беларускі селянін Цюхна. Афіцэр Швайніцкі і студэнт Горчак таксама былі асуджаны пад суд. Але ніякія рэпрэсіі не маглі перашкодзіць велізарнаму росту ўплыву першай сялянскай газеты. «Мінуў ужо той час, калі здавалася, што мужыцкая рука прыгодна толькі для сахі, цяпер настаў такі час, што мы самі можам пісаць такую праўду, справядлівую, як бог на небе. Сённяшні дзень праўда і як маланка палая-

ціць па свеце! Няхай даведаюцца, што мы можам не толькі карміць сваім хлебам, але і жыць і вучыць сваёй мужыцкай праўдзе». — Гэтыя палымяныя словы знаходзілі водгук у сэрцах беларускіх і літоўскіх сялян.

Кастусь Каліноўскі і яго паплечнікі — вучні Чарнышэўскага, Герцэна, Дабралюбава — настойліва і паслядоўна растлумачвалі сялянам, што адзіны шлях вызвалення ад царскага бізунга і памешчыцкага ярма — бязлітасная, непрымірмая ўзброеная барацьба, у саюзе з усімі народамі Расіі.

«... Пакуль ёсць час, трэба нашым хлопцам спяшацца з віламі і косамі туды, дзе здабываюць волю і праўду, а мы, іх жонкі і бацькі, дапамагаць ім будзем і паведамляць, адкуль ідзе на іх нячыстая царская сіла. Ды ад усёй душы, усімі спосабамі дапамагаць будзем хлопцам нашым, што за нас змагацца будуць. І будзе ў нас вольнасць, якой не было ў нашых бацькоў і дзядоў».

«Мужыцкая праўда» вяла сялян у паўстанцкія атрады, садзейнічала іх масаваму ўдзелу ў паўстанні 1863 года. Не выпадкова адзін з нумараў газеты царскай ўлады знайшлі пры вобыску ў доме камандзіра паўстанцкага атрада, літоўскага селяніна К. Лукашунаса.

Стагоддзі юбілей сялянскай рэвалюцыйнай газеты, які і паўстання 1863 года, які рыхтуюцца адзначыць савецкі і польскі народы, — слаўная дата ў гісторыі барацьбы супраць царызму, за зямлю і волю.

В. БІКУЛІЧ,

старшы навуковы супрацоўнік Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва Літоўскай ССР.

(АПП)

Буйнейшы ў Сібіры

ЦЮМЕНЬ. Вызначаны асноўны паказчык праектэмага цяпер буйнейшага ў Сібіры газаводу Ігрым — Сероў — Ніжні Тагіл. Яго агульная даўжыня, будзе каля 800 кіламетраў. Прапускная здольнасць магістралі амаль шэсць мільярдаў кубаметраў газу ў год. Яна пройдзе па глухой, неабжытай

мясцовасці, з мноствам балот і рэк.

Новы газавод прызначэна для падачы тапага паліва з месцанараджэнняў Бярозаўскага раёна прадпрыемствам Урала. Перапампоўванне сібірскага газу намечана ажыццяўляць магутнымі кампрэсарнымі станцыямі.

СВЯТА КНІГІ

На вуліцах, у парку, магазінах Клецка можна было бачыць хлопчыкаў і дзяўчынак з паяскамі на рукавах «Сябры кнігі». Тут працаваў нядаўна адкрыты па ініцыятыве райкома камсамола «народны кніжны магазін», а таксама вызныя кніжныя кіёскі.

У гарадскім парку шматлікія чытачы сустрэліся з беларускімі пісьмемнікамі Янкам Скрыганам, Анатолям Астрэйкам, Уладзімірам Карпавым і Аляксеем Кулакоўскім.

Цікава прайшло свята кнігі ў Клецку.

М. КОЗЕЛ.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30;

на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нядзелях — на хвалях 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па серадах — ад 21 гадзіны 30 мінут па Грынвічу, або ад 22 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу на хвалі 31 метр ці 9520 кілагерцаў і на хвалі 41 метр ці 7380 кілагерцаў;

па нядзелях — ад 7 гадзін пачынаючы

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

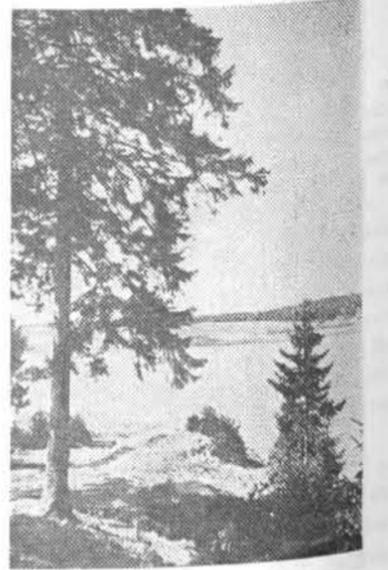
Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскім часу з 19.30 да 20.30 на хвалі 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па суботах — ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскім часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 70. Дом друку, Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

У ваколіцах Мінска.